

l'ár. *salām* 'pau', 'conservació', 'salvació', molt usat en frases de salutació i cortesia. □ 1.ª doc: *çalema*, c. 1390, *Torc* d'Aversó (278 2); 1422 (*DAG*)

És clar que el nom del poble valencià *Salem* no ve de l'hebreu (*AlcM*), sinó del mateix ár. *salām*, probablement en el sentit de 'pau' o 'salvació'. Dolça vall, i tranquil·la, d'alegre record.

DERIV.: *Salamejar*. *Salamer*, -era [Belv., mal escrit amb *z*]; *salameria* [id., id.]. *Fer un alèm* a Menorca és 'fer un descans', Camps Merc. (*BDLC* ix, 158), «abans d'encendre sa pipa, o de fer un alèm, per descansar de sa feina, diuen tres vegades —Dolçíssim Cor de Jesús», id (*Folkl Men* i, 15); i *AMAlcover* usa *fer els darrers alems* en el sentit d'estar a les acaballes: «l'imperialisme de la Lliga devers Menorca, en lloc de créixer --- és una candela que hi pren el blau i que ja fa els darrers alems», *BDLC* xi, 232. Com va explicar Spitzer (*Misc Alcover*, 471) deuen venir de l'ár. *salām* en el sentit de saludar abans d'anar-se'n: en efecte, amb l'article *es*, *IPSE*, sonava quasi igual *fer es salems* (*atsaléms*) que *ets alems* (*adzaléms*), i així es produí la confusió de la *s*- amb la de l'article i aquella s'elimina.

Salenca, salencar, V. *salze*

SALEP, de l'ár. vg *sahlab*, segurament per conducte del francès. □ 1.ª doc: 1840, Lab. (supl., p. 1036); *BDC* xvii, 40, Dozy, *Gloss*, 338; Devic, 61

Saler, salera, saleret, salerós, V. *sal Saleta*, V. *sala* i *sal Salfumant*, V. *sal Salgada, salgare*, V. *salze Salgar* v., V. *sal Salgar*, convent i muntanya a Montsonís damunt el Segre, no deu venir del ll. *SALICEM* 'salze', car no n'hi pot haver hagut en aquells indrets abruptes i acongostats, cf. ár. *al-gâr* 'la cova', per la caverna que hi ha (1956) *Salgat*, cert teixit de cotó, sembla que estigui per *sargat, derivat d'una variant del nostre *sarja*: *sarga* en oc., cast. etc, per al qual veg. *JERGA*, *DECH* iii, 507a46ss. *Salguera*, V. *salze Salí*, *saltaigua*, V. *sal Saliana*, V. *satola Saliandra*, *salandrat*, *saliandre*, *saliàndria*, V. *celiandre Salic*, V. *salicar (SAL)* *Sàlic*, *salicàctes*, *salical*, V. *salze Salicall*, *salicar*, V. *sal Salicària*, *salicil*, *salicilat*, -ilar *salicilic*, *salicina*, V. *salze Salícola*, *salicorn*, *salicòrnia*, V. *sal Sàlida*, *salidar*, V. *salze Salidònia*, V. *celidònia*

SALIEJAR, ja en tractem detingudament a *ASSE-LIEJAT* (I, 456). Usà sovint *salietjar* per 'citar', 'fixar (l'hora)' *AMAlcover* (*BDLC* x, 1918, 224; *sel*- 'convenir (una hora)', *BDLC* xii, 32; *cel*- 'citar', *ibid.*, 295). En efecte, crec que en definitiva és un derivat més o menys llunyà de la família de *SIGNUM* o *senyal*.¹ Però com que partint d'aquestes formes no acaba de ser clar el procés fonètic, i essent probable que almenys la variant en *-lie(t)jar*, mallorquina, sigui d'herència mossàrab, em pregunto si no podria tractar-se de *SIGILLARE* > *seǵeljar*, arabitzat *seǵeljar*, i metàtesi *seǵeljar*. És sabut que *SIGILLUM* no fou més en l'origen que un

diminutiu de *SIGNUM* (*sigy-lo* > *sigllo* > *sigllo*, cf. *scabellum*, *cingillum* etc.) i significà 'petit signe, senyallet', acc. primitiva que no morí del tot en llatí vulgar: cf. *opus sigillatum* 'tela marcada amb petits senyals' (d'on l'ár. *siglatún* > *caclató*), *sigillare* l'usa el gramàtic F. Pl. Fulgentius en els *Mythologica* (S VI), amb el sentit de «empreindre, graver», i el mot es conservà per via hereditària a Sardenya: logud *siddadu* 'tresor', campid *sidda* 'relligar, lligar' (*REW*, 7903)

De fet es veu que *SIGILLUM* es conservà en els nostres Pirineus centrals en el sentit de 'senyal d'afrontació': en les variants *sixel*, *sensill*, *xixel*, *segell*: sembla haver-hi assimilació parcial entre les dues consonants (d'on *-x-* sorda com la *s*-). Es tractava d'un senyal marcat en una roca, com ho explica categòricament una afrontació de Tirvia (pall), f° 46r: «la rocha apellada dels senyals, hon à hun *xixel*»; l'afrontació d'Aravell (A. Urg) «ix al *xixel*, e partint d'aquí passe a l'altre *sixel* que ha al bosch de Lavané, que y diuen a la Narbonella; --- un altre *sixel* que ha al cap de la vinya d'en R. Guiu de Monferrer», en les afrontacions de Cívís (a la ratlla Urg-Andorra). I en frases semblants hi ha una vegada *segell* i vuit vegades *sensill*. Tot això en *Spill de Castellbò* de l'a. 1518. Més detalls i context en les monografies municipals dels tres pobles per a l'*OnomCat*

A Menorca *stgell* és la tatxa que es fa a un meló o síndria per tastar sense encetar-lo (*AlcM*); ja ve a ser com segellar-ho, però notem d'altra banda que el sinònim *tatxa* (fr. *tache*) tingué també en l'origen el sentit de 'senyal'.

¹ No crec, en canvi, que es pugui tractar del ll. *seligere*, *selectus* 'triar' (sense descendents romànics i amb entrebanc fonètic); i partir d'un *seriejar de 'sèrie' no sembla possible semànticament ni en cap sentit.

Salifer, salificació, salificar, V. *sal Saligar*, V. *salze Saliginós*, V. *sal Saligrec*, V. *fenigrec (FENC)* *Saliguera*; V. *salze Salmana*, *salimandra*, V. *salimandra Salimetre*, *salimetria*, *salma*, *salinaire*, *salinar*, *salinc*, *saliner*, -era, *salinet*, *salmitat*, *salinós*, *salíó*, *salious*, V. *sal Salip*, V. *salit (SALZE)* *Saliquejar*, V. *sal Salipàs*, *salispasser*, V. *sal Salistre*, V. *celistre Salit* (no hi ha *sàlit), *salita*, *salitar*, V. *salze Salitja*, V. *sal Salitraco*, sembla pron. cat. d'un cast. *salitrajo*, pròpiament 'esquitx de salnitre' *Salitraire*, *salitrar*, *salitre*, *salitrós*, V. *salnitre (SAL)*

SALIVA, del ll. *SALIVA* id □ 1.ª doc: S. xiv (trad. evangèlica, *AlcM*).

«Dona trencada / --- / no vol cosir / --- / ni debanar: / per no sullar / mans de *saliva*, / flosa esquiva; / mas tix bé vetes / ---», JRoig (*Spill*, 4261). Figura en la tradició lexicogràfica des del Vocab. cat.-alemany de 1502 («*saliva*: schaitel», r. 279); «*saliva* de la boca», Busa-N.; «glanoletes --- qui prenen y llançen la *saliva*: *glandulae salivares* ---», OPou (*TbPu*, 269).

DERIV: *Salivada* [Lab. 1840]. *Salival* id, *Salivall*